

Husův dům Hvozdnice, 25. března 2016 (Velký pátek)

Text kázání (Vendula Kalusová)

J 18,1-11:

„Po těch slovech šel Ježíš se svými učedníky za potok Cedron, kde byla zahrada; a do ní vstoupil on i jeho učedníci. Také Jidáš, který ho zradil, znal to místo, neboť Ježíš tam se svými učedníky často býval. Jidáš vzal s sebou oddíl vojáků, k tomu stráž od velekněží a farizeů, a přišli tam s pochodněmi, lucernami a zbraněmi. Ježíš, který věděl všechno, co ho má potkat, vyšel a řekl jim: „Koho hledáte?“ Odpověděli mu: „Ježíše Nazaretského.“ Řekl jim: „To jsem já.“ Stál s nimi i Jidáš, který ho zradil. Jakmile jim řekl ‚to jsem já‘, couvli a padli na zem. Opět se jich otázal: „Koho hledáte?“ A oni řekli: „Ježíše Nazaretského.“ Ježíš odpověděl: „Řekl jsem vám, že jsem to já. Hledáte-li mne, nechte ostatní odejít.“ Tak se mělo naplnit slovo, které řekl: ‚Z těch, které jsi mi dal, neztratil jsem ani jednoho.‘ Šimon Petr vytasil meč, který měl u sebe, zasáhl jednoho veleknězova sluhu a uťal mu ucho. Ten sluha se jmenoval Malchos. Ježíš řekl Petrovi: „Schovej ten meč do pochvy! Což nemám pít kalich, který mi dal Otec?“

Bratři a sestry,

slavíme tyto dny ustavující události křesťanství – umučení a zmrtvýchvstání Ježíše Krista – v době, kdy se pomalu kolem nás vynořují hlasy, volající po nebo připomínající „křesťanské hodnoty“, tedy část světa, v které žijeme, se jaksí probouzí z klidného spánku a rukou šátrá vedle sebe, čeho by se zachytila ve chvíli, kdy to procitnutí není úplně příjemné, protože probouzení výbuchem bomb kdesi vedle nás prostě příjemné není a jistě nás to vede k přemýšlení, co teď. A náhle odkudsi zaznívá připomínka „křesťanské hodnoty“. Křesťanská Evropa. Co to je? Na čem ta naše kultura, naše hodnoty, vlastně stojí? Na ničem méně, než právě velikonočních událostech – tedy umučení a vzkříšení Ježíše Krista – to je ten základ, od toho se celé křesťanství odvíjí. A myslím, že pod „křesťanskými hodnotami“ si kde kdo představuje kde co – ale toto je ten pravý základ, a mám za to, že se právě na něj jaksí pozapomnělo. Myslím, že problémem je, že zabývat se Kristovým ukřižováním (a možná Kristem samotným) je pro většinu lidí jednak nepříjemné, jednak nepochopitelné. Zabývat se tím, že někdo, kdo zemřel, vstal a vstoupil na nebe, je příliš nekonkrétní, je to něco vzdáleného, rozumem nepostižitelného – je to příliš obtížné. Zajímavé je, že když se podíváme do dějin církve, čím dále zajdeme do prvních století bezprostředně po Kristu, zabývala se církev, potažmo kultura, vlastně výhradně Kristem – svolávaly se koncily a cizelovala se dogmata o tom, zda a v jaké podobě byl Božím Synem či nikoli – psaly se spisy a traktáty, z kterých čerpáme dodnes, malovaly se ikony prodchnuté svou neopakovatelnou logikou – a nikdo se vlastně příliš nezabýval tím, co jsou to křesťanské hodnoty, tyto hodnoty – křesťanské vztahy a kultura, filosofie, etika - vznikaly jaksí samy od sebe, přirozeně, za chodu, jako jakési vedlejší produkty základního teologického myšlení o Bohu, o Kristu samotném. I sama církev byla takovým vedlejším produktem víry v Krista – lidé měli přirozenou potřebu se shromáždit, aby nějakým způsobem společně oslavovali Boha – měli potřebu číst Bibli a vykládat si navzájem, jak jí rozumějí. První křesťané byli zapálenými horliteli pro Krista jako takového, a neřešili tolik své hodnoty, nebylo to třeba, protože jejich běžný život s jaksí automaticky a přirozeně denně odvíjel od jejich víry, nebylo jaksí potřeba nad životem příliš hloubat. Byl zde Kristus, jeho smrt a vzkříšení, a Evropa se vlastně přirozeným způsobem stávala křesťanskou. Vznikaly ony hodnoty, které my dnes jaksí povoláváme do zbraně.

Jak se stalo, že tyto hodnoty zmizely? Kam se a jak se ztratily? Domnívám se, že chodem času, kdy jsme začali zaměřovat pořadí a začali se právě těmi vedlejšími produkty křesťanství zabývat více, než Kristem samotným, lépe řečeno odklonili jsme se od základu – a tím jsou velikonoční události a nic jiného. Už to posílení Vánoc v běžném kulturním povědomí oproti Velikonocům je jedním z takových momentů, kdy se se západním evropským křesťanstvím NĚCO stalo. (Zajímavé je, že v Rusku, tedy pravoslavném světě, k tomuto nedošlo a vzkříšení je tam stále zakládající křesťanská událost a společnost se tam vůči světovým událostem odvíjí jinak, nebudeme hodnotit jak, ale je to tak...) Dál jsme se začali více zabývat církví také jako vedlejším produktem Kristova působení, než Kristem samotným – to je chyba zejména nás protestantů, protože to připomínal už Luther v 16. století a my děláme tu samou chybu. Více odborných knih se píše o církvi jako sociálním útvaru a jejích dějinách, než by se dnes dala pořídit kvalitní moderní teologická studie o Kristově božství a například o tom, co znamená to, že zemřel za naše hříchy a jak tomu v dnešním světě konkrétně a prakticky rozumět. Pokud jednáme ve svém každodenním životě, bojíme se více toho, jak nás posoudí lidé kolem nás, než bychom se ptali, jak naše jednání posuzuje Kristus a toužili po jeho odpuštění více, než po tom, abychom vypadali vždy dobře v očích druhých lidí.

Jinými slovy procítáme do dne, kdy čelíme mnoha otázkám po identitě vlastní kultury, části světa, v které žijeme – a napadá nás jediné: jsme vlastně křesťané, tak se toho držme. V tom je možná naše naděje a východisko z této – jak se obvykle říká – krize. Ale jako bychom se drželi něčeho, co najednou nefunguje – co se nám v té pevně se chápající ruce drolí – a cítíme se vykořenění, ohrožení, nejistí. Jakoby ty křesťanské hodnoty samy o sobě ztratily svou neotřesitelnou pevnost – a tím byla ohrožena právě celá kultura. A protože jsme její součástí, cítíme to ohrožení na sobě samých ve svém každodenním životě.

Bratři a sestry, možná na to jdeme špatně, možná stále zaměňujeme to pořadí – a dokud se neopřeme o ten opravdu pevný, křesťanský základ, nedojdeme pokoje. Církev, morálka, kultura – nebo morálka, kultura, církev – v jakém chcete pořadí – tedy to, čemu říkáme „hodnoty“ – má-li to být křesťanské, a tedy určitým způsobem kvalitní, nemůže to být bez Krista. Mě se zdá, že chceme žít křesťanské hodnoty a křesťanskou kulturu ve všech možných rovinách – ale toho Krista ukřižovaného a zmrtvýchvstalého, ten prazáklad celé kultury, v níž žijeme, jsme z toho jakýmsi dokonalým způsobem vypreparovali, vykostili – takže to zůstalo prázdné. Vlastně zůstala prázdná slova. Zůstaly prázdné kostely, prázdné fráze, prázdná srdce, prázdné duše lidí, které začíná naplňovat strach. A volá se po křesťanských hodnotách. A začíná se zase u toho, co je – a na začátku bylo – vedlejším produktem víry v Krista, v jeho smrt a vzkříšení, v jeho existenci, která dává lidskému životu a světu jiný horizont.

Když se ptáme po hodnotách, když hledáme pevný bod, lze vedle televizních zpráv číst – možná začít číst - Bibli jako Boží slovo, kde se např. o strachu a Kristově zacházení s ním dočteme velmi zajímavé věci. Když se ve svém každodenním jednání necháme inspirovat Kristem samotným místo lidmi kolem – pocítíme závan vnitřní svobody zároveň s pocitem hluboké odpovědnosti za celek. Když přestaneme posuzovat druhé měřítky té nejlepší morálky, jaká existuje, ale necháme Krista zasáhnout svůj vlastní hřích, ten trám, který pro třísku v oku bližního možná vůbec nevidíme – možná se naše vztahy změní tam, kde na to sami nestačíme. Když se přestaneme tolik zabývat tím, co církev v minulosti napáchala, když se vůbec ve vlastních církvích přestaneme zabývat svou vlastní organizací, strukturou a řádou – a sejdem se, abychom promýšleli, jak srozumitelně podat Krista a smysl jeho smrti vzkříšení té nevěřící Evropě - nebo se prostě jen modlili – místo, abychom se i v církvi zabývali politikou -

možná se něco změní.... Možná, když se přestaneme méně zabývat křesťanskými hodnotami a naříkat nad tím, že neplatí – a začneme se více zabývat Kristem jako takovým, možná se ty hodnoty - jako přidané - znovu vynoří a platit začnou. Přirozeně, samy, autenticky – a možná budeme silnější a nebudeme se o ně nebo sebe samé, nebo o tu Evropu, tolik bát.

Možná nám letošní Velikonoce mají připomenout, k čemu se vlastně hlásíme – co je to křesťanství. Možná se máme právě v této viditelné krizi křesťanských hodnot odvážit přestat se jimi tolik zabývat – protože to zjevně zatím nikam nevede - pořád nějak něco hledáme a ztrácíme a čteme, že toho stále méně přestává fungovat a ono to tak je. Možná to chce onu odvahu víry, o které psal Paul Tillich v pro Evropu neméně krizových 30. letech – odvahu přestat se zabývat viditelným, a spolehnout na neviditelného, neuchopitelného Krista – důvěřovat mu – držet se Jeho neviditelné ruky – a věřit, že tam, kde se držíme Jeho, spoléháme na Jeho moc – začnou se měnit i záležitosti naší viditelné reality. Naší vírou se mohou mořské bouře utiřit, naší vírou se nemocní mohou uzdravit, díky Kristově oběti hříšníci mohou být spaseni – a mrtví mohou vstát. Obnovovat křesťanské hodnoty znamená začít se zabývat základem – smrtí a vzkříšením Ježíše Krista, Syna Božího, Jeho hledat a v moc Velikonoc doufat.